

Finansutskottets betänkande 2021/22:FiU47

Extra ändringsbudget för 2022 – Åtgärder för att stärka rikets militära försvar och kompensation till hushållen för höga elpriser

Sammanfattning

Utskottet ställer sig bakom regeringens förslag till extra ändringsbudget. I propositionen lämnar regeringen förslag om åtgärder för att stärka Sveriges militära försvar och om kompensation till hushållen för höga elpriser i mars 2022. Förslagen är en följd av det försämrade säkerhetspolitiska läget i Sveriges närområde och ökade energipriser, med anledning av Rysslands invasion av Ukraina. Förslagen i propositionen innebär att anvisade medel ökar med 2,9 miljarder kronor 2022 och att regeringens bemyndigande att ingå ekonomiska åtaganden under 2022 som medför behov av framtida anslag ökas med 21,9 miljarder kronor.

De ökade utgifterna försämrar statens finansiella sparande med 2,9 miljarder kronor 2022 och ökar statens lånebehov med motsvarande belopp. De föreslagna ökningarna av beställningsbemyndiganden på försvarsområdet medför också ökade utgifter kommande år.

Utskottet föreslår också att riksdagen riktar tre tillkännagivanden till regeringen om åtgärder för att tillfälligt sänka drivmedelspriserna och ett tillkännagivande om att utreda hur kostnadsansvaret för framtida prischocker på bränsle vid kriser bör fördelas. De åtgärder som utskottet vill att regeringen vidtar är att:

- återkomma med förslag som innebär att energiskatten på bensin och diesel sänks till EU:s miniminivå under fem månader.
- begära undantag från den EU-lagstiftning som krävs för att helt kunna ta bort energiskatten på bensin och diesel under tre månader.

- återkomma med förslag på hur nivåerna för inblandning av biodrivmedel, den s.k. reduktionsplikten, tillfälligt kan justeras för att sänka drivmedelspriserna under 2022.
- utreda hur ett system skulle kunna utformas för att överföra risken för prischocker på bränsle vid kris från hushåll och företag till staten.

I betänkandet finns fyra reservationer (S, C, MP) och tretton särskilda yttranden (S, M, SD, C, V, KD, L, MP).

Behandlade förslag

Proposition 2021/22:199 Extra ändringsbudget för 2022 – Åtgärder för att stärka rikets militära försvar och kompensation till hushållen för höga elpriser.

Utskottet lägger på eget initiativ fram fyra förslag till tillkännagivanden om dels åtgärder för att tillfälligt sänka drivmedelspriserna, dels en utredning om hur risken för prischocker vid kris bör hanteras i framtiden.

Innehållsförteckning

Sammanfattning.....	1
Utskottets förslag till riksdagsbeslut.....	5
Redogörelse för ärendet.....	7
Ärendet och dess beredning.....	7
Utskottets överväganden.....	10
Extra ändringsbudget för 2022 – Åtgärder för att stärka rikets militära försvar och kompensation till hushållen för höga elpriser.....	10
Tillfälligt sänkt energiskatt på bensin och diesel.....	12
Tillfälligt borttagen energiskatt på bensin och diesel.....	13
Tillfällig justering av reduktionsplikten.....	14
Utredning om hantering av framtida prischocker.....	15
Reservationer.....	16
1. Tillfälligt sänkt energiskatt på bensin och diesel, punkt 2 (MP).....	16
2. Tillfälligt borttagen energiskatt på bensin och diesel, punkt 3 (MP)....	16
3. Tillfällig justering av reduktionsplikten, punkt 4 (C, MP).....	16
4. Utredning om hantering av framtida prischocker, punkt 5 (S, C, MP).....	17
Särskilda yttranden.....	18
1. Extra ändringsbudget för 2022 – Åtgärder för att stärka rikets militära försvar och kompensation till hushållen för höga elpriser, punkt 1 (M).....	18
2. Extra ändringsbudget för 2022 – Åtgärder för att stärka rikets militära försvar och kompensation till hushållen för höga elpriser, punkt 1 (SD).....	18
3. Extra ändringsbudget för 2022 – Åtgärder för att stärka rikets militära försvar och kompensation till hushållen för höga elpriser, punkt 1 (C).....	20
4. Extra ändringsbudget för 2022 – Åtgärder för att stärka rikets militära försvar och kompensation till hushållen för höga elpriser, punkt 1 (V).....	20
5. Extra ändringsbudget för 2022 – Åtgärder för att stärka rikets militära försvar och kompensation till hushållen för höga elpriser, punkt 1 (KD).....	21
6. Extra ändringsbudget för 2022 – Åtgärder för att stärka rikets militära försvar och kompensation till hushållen för höga elpriser, punkt 1 (L).....	22
7. Tillfälligt borttagen energiskatt på bensin och diesel, punkt 3 (S).....	22
8. Tillfälligt borttagen energiskatt på bensin och diesel, punkt 3 (C).....	23
9. Tillfällig justering av reduktionsplikten, punkt 4 (S).....	24
10. Tillfällig justering av reduktionsplikten, punkt 4 (C).....	24
11. Utredning om hantering av framtida prischocker, punkt 5 (S).....	25
12. Utredning om hantering av framtida prischocker, punkt 5 (C).....	25
13. Särskilt yttrande (MP).....	26
<i>Bilaga 1</i>	
Förteckning över behandlade förslag.....	28
Propositionen.....	28

Bilaga 2

Regeringens förslag till ändrade ramar för utgiftsområden och ändrade anslag 2022	29
--	----

Bilaga 3

Regeringens förslag till ändrade beställningsbemyndiganden 2022	30
---	----

Tabeller

Specifikation av ändrade ramar för utgiftsområden och ändrade anslag 2022	29
Specifikation av ändrade beställningsbemyndiganden 2022.....	30

Utskottets förslag till riksdagsbeslut

1. Extra ändringsbudget för 2022 – Åtgärder för att stärka rikets militära försvar och kompensation till hushållen för höga elpriser

Riksdagen

a) godkänner regeringens förslag till investeringsplan för anskaffning av försvarsmateriel för 2022–2033 som en riktlinje för Försvarsmaktens investeringar,

b) godkänner den föreslagna användningen av anslaget 1:12 Kompensation för höga elpriser inom utgiftsområde 21 Energi,

c) godkänner ändrade ramar för utgiftsområden och anvisar ändrade anslag i enlighet med regeringens förslag,

d) bemyndigar regeringen att under 2022 ingå ekonomiska åtaganden som inklusive tidigare åtaganden medför behov av framtida anslag på högst de belopp och inom de tidsperioder som regeringen föreslår.

Därmed bifaller riksdagen proposition 2021/22:199 punkterna 1–4.

2. Tillfälligt sänkt energiskatt på bensin och diesel

Riksdagen ställer sig bakom det som utskottet anför om att regeringen snarast bör återkomma med förslag som innebär att energiskatten på bensin och diesel sänks till EU:s miniminivå under fem månader, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.

Reservation 1 (MP)

3. Tillfälligt borttagen energiskatt på bensin och diesel

Riksdagen ställer sig bakom det som utskottet anför om att regeringen snarast möjligt inom EU bör begära undantag från den EU-lagstiftning som krävs för att helt kunna ta bort energiskatten på bensin och diesel under tre månader och tillkännager detta för regeringen.

Reservation 2 (MP)

4. Tillfällig justering av reduktionsplikten

Riksdagen ställer sig bakom det som utskottet anför om att regeringen skyndsamt bör återkomma med förslag om hur nivåerna för inblandning av biodrivmedel tillfälligt kan justeras för att sänka drivmedelspriserna under 2022 och tillkännager detta för regeringen.

Reservation 3 (C, MP)

5. Utredning om hantering av framtida prischocker

Riksdagen ställer sig bakom det som utskottet anför om att regeringen skyndsamt bör utreda hur ett system skulle kunna utformas för att

överföra risken för prischocker på bränsle vid kris från hushåll och företag till staten och tillkännager detta för regeringen.

Reservation 4 (S, C, MP)

Stockholm den 5 april 2022

På finansutskottets vägnar

Åsa Westlund

Följande ledamöter har deltagit i beslutet: Åsa Westlund (S), Elisabeth Svantesson (M), Gunilla Carlsson (S), Edward Riedl (M), Oscar Sjöstedt (SD), Martin Ådahl (C), Ali Esbati (V), Dennis Dioukarev (SD), Ingela Nylund Watz (S), Jakob Forssmed (KD), Björn Wiechel (S), Mats Persson (L), Charlotte Quensel (SD), Boriána Åberg (M), Sofia Westergren (M), Eva Lindh (S) och Martin Marmgren (MP).

Redogörelse för ärendet

Ärendet och dess beredning

I betänkandet behandlas proposition 2021/22:199 Extra ändringsbudget för 2022 – Åtgärder för att stärka rikets militära försvar och kompensation till hushållen för höga elpriser. I propositionen lämnar regeringen förslag om tillskott av medel och ökade beställningsbemyndiganden för att stärka Sveriges försvarsförmåga genom en snabbare upprustning av det militära försvaret. Vidare föreslås att medel tillförs för att kompensera hushåll med hög elförbrukning under mars 2022. I propositionen finns en redogörelse för ärendets beredning fram till regeringens beslut om propositionen.

Regeringens förslag till riksdagsbeslut återges i bilaga 1. Regeringens förslag till ändrade utgiftsramar och anslag 2022 finns i bilaga 2. Regeringens förslag till ändrade beställningsbemyndiganden finns i bilaga 3.

Utskottet har till följd av den korta beredningstiden inte gett andra utskott tillfälle att yttra sig.

Under beredningen av ärendet, den 22 mars 2022, fick utskottet information från finansminister Mikael Damberg och Per Callenberg, statssekreterare i Infrastrukturdepartementet, om olika frågor kopplade till drivmedelspriserna.

Skäl för ändringar i statens budget och förkortad motionstid

Enligt riksdagsordningen (RO) får regeringen vid högst två tillfällen lämna en proposition med förslag till ändringar i statens budget för det löpande budgetåret (9 kap. 6 § första stycket). En sådan proposition lämnas i anslutning till budgetpropositionen eller den ekonomiska vårpropositionen (tilläggsbestämmelse 9.6.1). Förslag till ändringar i statens budget får dock lämnas vid andra tillfällen om regeringen anser att det finns särskilda skäl (9 kap. 6 § andra stycket).

Regeringen anför i propositionen att det säkerhetspolitiska läget i Sveriges närområde har försämrats över tid. Rysslands invasion av Ukraina har försämrat läget ytterligare. Ett väpnat angrepp mot Sverige kan inte uteslutas. Sveriges försvarsförmåga måste av denna anledning öka och upprustningen måste ske i snabbare takt. Försvarsberedningen, i vilken samtliga riksdagspartier ingår, nådde den 16 mars 2022 en överenskommelse om det militära och civila försvaret. Regeringen anför vidare att situationen på elmarknaden i Sverige och Europa under vintern 2021/22 har inneburit exceptionellt höga elpriser. Rysslands invasion av Ukraina har också fått stora följdverkningar på elmarknaden. Elpriset har fortsatt att vara exceptionellt högt, och många hushåll kommer att få höga elräkningar även för mars 2022. För att mildra konsekvenserna av de höga elpriserna finns det skäl att ge en tillfällig ekonomisk kompensation också för denna månad. Kompensationen bör komma hushållen till del så snart som möjligt. Regeringen anser mot denna

bakgrund att det finns särskilda skäl att lämna förslag till ändringar i statens budget för 2022. Regeringen anser vidare mot bakgrund av vad som anförts att det finns synnerliga skäl för riksdagen att besluta om förkortad motionstid och föreslår att motionstiden förkortas till fem dagar.

Enligt 9 kap. 13 § RO får riksdagen, om en proposition måste behandlas skyndsamt, på förslag av regeringen besluta om kortare motionstid om det finns synnerliga skäl. Propositionen överlämnades till riksdagen den 25 mars 2022. Vid bordläggningen av propositionen samma dag beslutade riksdagen, i enlighet med regeringens förslag, att förkorta motionstiden till fem dagar. Motionstiden löpte således ut den 30 mars. Kammaren hänvisade propositionen till finansutskottet den 29 mars 2022.

Tidigare ändringsbudgetar under 2022

Riksdagen har vid följande tillfällen 2022 beslutat om ändringar i budgeten för 2022:

- Extra ändringsbudget för 2022 – Ersättningar på sjukförsäkringsområdet, stöd till företag, medel för testning och smittspårning samt andra åtgärder med anledning av coronaviruset (prop. 2021/22:86, bet. 2021/22:FiU16, rskr. 2021/22:137–142)
- Extra ändringsbudget för 2022 – Fler åtgärder på skatteområdet med anledning av coronaviruset (prop. 2021/22:89, bet. 2021/22:FiU16, rskr. 2021/22:137–142)
- Extra ändringsbudget för 2022 – Slopad karenstid för stöd vid korttidsarbete, förstärkt evenemangsstöd och andra åtgärder med anledning av coronaviruset samt kompensation till hushållen för höga elpriser (prop. 2021/22:113, bet. 2021/22:FiU44, rskr. 2021/22:169–173)
- Ändringar i statens budget för 2022 – Ekonomiskt stöd och utrustning till Ukraina (utskottsinitiativ, bet. 2021/22:FiU40, rskr. 2021/22:174–175)
- Extra ändringsbudget för 2022 – Garanti till Internationella återuppbyggnads- och utvecklingsbanken för lån till Ukraina (prop. 2021/22:152, bet. 2021/22:FiU45, rskr. 2021/22:190)
- Ändringar i statens budget för 2022 – Stöd till Ukraina med efterfrågad försvarsmateriel (utskottsinitiativ, bet. 2021/22:FiU46, rskr. 2021/22:204).

Fyra utskottsinitiativ om åtgärder för att dels tillfälligt sänka drivmedelspriserna, dels utreda hur risken för prischocker vid kris bör hanteras i framtiden

Enligt 9 kap. 16 § första stycket RO får ett utskott väcka förslag hos riksdagen i ett ämne som hör till dess beredningsområde (utskottsinitiativ). Finansutskottet får enligt andra stycket samma paragraf i ekonomisk-politiskt syfte väcka förslag även i ett ämne som hör till ett annat utskotts beredningsområde. Med stöd av denna initiativrätt lägger utskottet fram fyra förslag till

tillkännagivanden om åtgärder för att dels tillfälligt sänka drivmedelspriserna, dels utreda hur risken för prischocker vid kris bör hanteras i framtiden.

Utskottets överväganden

Extra ändringsbudget för 2022 – Åtgärder för att stärka rikets militära försvar och kompensation till hushållen för höga elpriser

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen ställer sig bakom regeringens förslag till extra ändringsbudget. Därmed godkänner riksdagen regeringens förslag till investeringsplan för anskaffning av försvarsmateriel för 2022–2033 som en riktlinje för Försvarsmaktens investeringar, godkänner den föreslagna användningen av anslaget 1:12 Kompensation för höga elpriser inom utgiftsområde 21 Energi, godkänner ändrade ramar för utgiftsområden och anvisar ändrade anslag i enlighet med regeringens förslag samt bemyndigar regeringen att under 2022 ingå ekonomiska åtaganden som inklusive tidigare åtaganden medför behov av framtida anslag på högst de belopp och inom de tidsperioder som regeringen föreslår.

Anvisade medel på statens budget ökar med 2,9 miljarder kronor 2022 och statens lånebehov ökar med motsvarande belopp. Statens finansiella sparande försämras med 2,9 miljarder kronor.

Jämför särskilt yttrande 1 (M), 2 (SD), 3 (C), 4 (V), 5 (KD) och 6 (L).

Propositionen

Ändringar i statens budget för 2022

I propositionen lämnar regeringen förslag till ändringar i statens budget för 2022 till följd av det försämrade säkerhetspolitiska läget i Sveriges närområde och ökade energipriser, med anledning av Rysslands invasion av Ukraina. Regeringen föreslår att riksdagen godkänner ändrade ramar för utgiftsområden och anvisar ändrade anslag enligt tabellen i bilaga 2 i detta betänkande samt ändrade beställningsbemyndiganden enligt tabellen i bilaga 3.

De förslag som lämnas i propositionen innebär att anvisade medel ökar med 2,9 miljarder kronor 2022 och att beställningsbemyndigandena ökar med 21,9 miljarder kronor 2022. De ökade utgifterna försämrar statens finansiella sparande med 2,9 miljarder kronor 2022 och ökar statens lånebehov med motsvarande belopp. De ökningar av beställningsbemyndiganden som föreslås på försvarsområdet medför ökade utgifter kommande år. Beställningsbemyndigandena medför utgifter om sammanlagt 30,9 miljarder kronor 2023–2030. Dessa beställningar medför även löpande utgifter för hantering av investeringarna om sammanlagt 4,1 miljarder kronor. Sammantaget medför

detta att lånebehovet ökar och att statens finansiella sparande försämras med 4,7 miljarder kronor 2023, 8,7 miljarder kronor 2024, 8,7 miljarder kronor 2025, 4,6 miljarder kronor 2026, 2,8 miljarder kronor 2027, 2,7 miljarder kronor 2028, 1,7 miljarder kronor 2029 och 1,3 miljarder kronor 2030.

Utgiftsområde 6 Försvar och samhällets krisberedskap

Ramen för utgiftsområde 6 Försvar och samhällets krisberedskap föreslås ökas med 1 999 miljoner kronor. Regeringen anför att Sveriges försvarsförmåga behöver stärkas, och upprustningen av det militära försvaret med anledning av det försämrade säkerhetspolitiska läget i Sveriges närområde bör ske i snabbare takt än vad som tidigare bedömts vara nödvändigt.

Anslaget 1:1 Förbandsverksamhet och beredskap föreslås öka med 310 miljoner kronor för att Försvarsmakten bl.a. ska kunna utöka antalet anställda och vidta åtgärder med anledning av utökad materielanskaffning. Det beställningsbemyndigande som finns kopplat till anslaget föreslås ökas med 1 003 miljoner kronor under 2022 för att öka Försvarsmaktens operativa förmåga och uthållighet.

Anslaget 1:3 Anskaffning av materiel och anläggningar föreslås ökas med 1 659 miljoner kronor och det beställningsbemyndigande som finns kopplat till anslaget föreslås ökas med 20 897 miljoner kronor under 2022, detta bl.a. för att öka Försvarsmaktens uthållighet, anskaffning av kvalificerad ammunition samt krigsorganisationens rörlighet och skydd och förmåga till verkan. Ökningen av beställningsbemyndigandet innebär att det under 2022 sammantaget finns ett utrymme för nya beställningar som uppgår till 29 897 miljoner kronor. Skillnaden mellan den föreslagna ökningen och det sammantagna utrymmet beror på att Finland aviserat att landet inte kommer att anskaffa Jas 39 Gripen. Den del av det befintliga beställningsbemyndigandet (9 000 miljoner kronor) som avsatts för harmonisering av det svenska stridsflyget med det finländska bör i stället användas för de anskaffningar som bör genomföras till följd av det försämrade omvärldsläget.

Vidare föreslås också att den investeringsplan som riksdagen godkänt för anskaffning av försvarsmateriel 2022–2033 revideras mot bakgrund av det medelstillskott och den ökning av beställningsbemyndigandet för anslaget 1:3 Anskaffning av materiel och anläggningar som regeringen föreslår. Den ändrade investeringsplanen, som framgår av tabell 3.1 i propositionen, innebär enligt regeringen att försvarets förmåga kan stärkas genom ytterligare materielbeställningar. Revideringarna avser främst armétridskrafter samt logistik och stödfunktioner.

Slutligen föreslås anslaget 1:8 Försvarets radioanstalt ökas med 30 miljoner kronor för att myndigheten ska kunna stärka sin förmåga med anledning av det försämrade säkerhetspolitiska läget i Sveriges närområde.

Utgiftsområde 21 Energi

Ramen för utgiftsområde 21 Energi föreslås ökas med 920 miljoner kronor. Anslaget 1:12 Kompensation för höga elpriser föreslås ökas med 920 miljoner

kronor och anslaget ändamål ändras så att det även får användas för kompensation till följd av höga elpriser till hushåll med en hög elförbrukning under mars 2022. Regeringen anför att kompensationen bör avse hushåll med hög elförbrukning i södra och mellersta Sverige (elprisområdena 3 och 4). Stödet innebär att hushåll som hade en elförbrukning om 400 kilowattimmar eller mer i mars 2022 ges ersättning utifrån en trappa, med lägst 100 kronor och högst 1 000 kronor. Elnätsföretagen kommer vidare att ges ersättning för att administrera kompensationen.

Utskottets ställningstagande

Det har inte väckts någon motion med anledning av propositionen. Utskottet anser att riksdagen av de skäl som anförts i propositionen bör godkänna regeringens förslag till investeringsplan för anskaffning av försvarsmateriel för 2022–2033 som en riktlinje för Försvarsmaktens investeringar, den föreslagna användningen av anslaget 1:12 Kompensation för höga elpriser inom utgiftsområde 21 Energi samt ändrade ramar för utgiftsområden och anvisa ändrade anslag i enlighet med regeringens förslag. Riksdagen bör också bemyndiga regeringen att under 2022 ingå ekonomiska åtaganden som inklusive tidigare åtaganden medför behov av framtida anslag på högst de belopp och inom de tidsperioder som regeringen föreslår.

Tillfälligt sänkt energiskatt på bensin och diesel

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen ställer sig bakom det som utskottet anför om att regeringen snarast bör återkomma med förslag som innebär att energiskatten på bensin och diesel sänks till EU:s miniminivå under fem månader, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.

Jämför reservation 1 (MP).

Utskottets ställningstagande

Svenska bensin- och dieselpriser är i nuläget de högsta någonsin. Redan innan Rysslands invasion av Ukraina var det svenska dieselpriset ett av de högsta i världen, och till följd av invasionen har oljepriset stigit till det högsta sedan 2014. Det finns skäl att tro att oljepriset kan fortsätta att stiga ytterligare. Ryssland är världens tredje största producent av olja. Skulle stora delar av den olja som produceras i Ryssland falla bort på grund av bl.a. skarpare sanktioner skulle oljepriset kunna nå betydligt högre nivåer än så.

Sedan 2014 har fordonsskatterna höjts kraftigt, liksom bensin- och dieselskatten. Det är även uppenbart att den s.k. reduktionsplikten har lett till höga bränslepriser. Sverige har betydligt högre krav än övriga EU-länder och

på grund av hur regeringen har infört reduktionsplikten har det kraftigt drivit upp drivmedelspriserna.

Med anledning av den aktuella prisutvecklingen på drivmedel, och de redan sedan tidigare rekordhögga priserna, behöver åtgärder vidtas för att mildra effekterna för svenska hushåll och företag.

Mot bakgrund av det rådande läget bör regeringen snarast möjligt återkomma med förslag som sänker energiskatten på bensin och diesel så att den når EU:s miniminivå under fem månader. Detta bör riksdagen ge regeringen till känna.

Tillfälligt borttagen energiskatt på bensin och diesel

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen ställer sig bakom det som utskottet anför om att regeringen snarast möjligt bör begära undantag inom EU från den EU-lagstiftning som krävs för att helt kunna ta bort energiskatten på bensin och diesel under tre månader och tillkännager detta för regeringen.

Jämför reservation 2 (MP) och särskilt yttrande 7 (S) och 8 (C).

Utskottets ställningstagande

Mot bakgrund av vad utskottet anför ovan om prisutvecklingen och de höga priserna på drivmedel bör regeringen snarast möjligt begära undantag för Sverige från de miniminivåer som anges i EU:s energiskattedirektiv och andra berörda direktiv för att under tre månader helt kunna ta bort energiskatten på bensin och diesel. Detta bör riksdagen ge regeringen till känna.

Tillfällig justering av reduktionsplikten

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen ställer sig bakom det som utskottet anför om att regeringen skyndsamt bör återkomma med förslag om hur nivåerna för inblandning av biodrivmedel tillfälligt kan justeras för att sänka drivmedelspriserna under 2022 och tillkännager detta för regeringen.

Jämför reservation 3 (C, MP) och särskilt yttrande 9 (S) och 10 (C).

Utskottets ställningstagande

Den s.k. reduktionsplikten, som innebär att drivmedelsleverantörer är skyldiga att blanda in fossilfria bränslen i bensin och diesel, påverkar drivmedelspriserna. Dagens nivå på reduktionsplikten har haft orimliga ekonomiska konsekvenser för hushåll och företag. Reduktionsplikten bör tillfälligt justeras så att drivmedelsföretagen ges möjlighet att minska den effekt på priset som de höga nivåerna av inblandning innebär. Detta kan ske genom att nivåerna i reduktionsplikten justeras för innevarande år samtidigt som drivmedelsleverantörerna ges möjlighet att tillgodoräkna sig en högre inblandning av biodrivmedel under innevarande år mot nästa års reduktionsplikt. En sådan ordning skulle öppna för möjligheten att låta den minskade inblandningen återspeglas i lägre priser redan i år, även om den faktiska inblandningen förblir densamma under året. Justeringen bör i första hand göras genom att kraven på inblandning av biodrivmedel upphävs helt under tre månader och i andra hand genom att nivåerna för helåret 2022 justeras till 2021 års nivåer.

Regeringen bör skyndsamt samla drivmedelsleverantörerna och andra berörda aktörer för att diskutera ett genomförande enligt ovan och för att säkerställa att ändringar i regelverken om bl.a. rapportering ändras för att möjliggöra justeringen. Regeringen bör också verka för att justeringen kan göras utan negativ inverkan på svenska producenter av råvara för biodrivmedel. Svenskt lantbruk kan komma att behöva kompenseras för minskad produktion av etanol och regeringen bör vid behov återkomma med förslag på kompensation till lantbruket till följd av förslaget.

Justeringen av reduktionsplikten, eller andra alternativa lösningar som drivmedelsbolagen ser, bör tillsammans med de skatteförändringar som också bör genomföras sammantaget leda till att priset på bensin och diesel sänks med minst 5 kronor per liter, men med hänsyn tagen till skillnaden i reduktionsplikt.

Mot bakgrund av det anförda bör regeringen skyndsamt, efter samråd med drivmedelsleverantörer och andra berörda aktörer, återkomma med förslag om hur nivåerna för inblandning av biodrivmedel tillfälligt kan justeras för att åstadkomma sänkta drivmedelspriser under 2022. Vid behov bör regeringen

även återkomma med förslag på ekonomisk kompensation till lantbruket till följd av förslaget. Detta bör riksdagen ge regeringen till känna.

Utredning om hantering av framtida prischocker

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen ställer sig bakom det som utskottet anför om att regeringen skyndsamt bör utreda hur ett system skulle kunna utformas för att föra över risken för prischocker på bränsle vid kris från hushåll och företag till staten och tillkännager detta för regeringen.

Jämför reservation 4 (S, C, MP) och särskilt yttrande 11 (S) och 12 (C).

Utskottets ställningstagande

Den stora volatiliteten i det underliggande oljepriset och det mycket osäkra omvärldsläget efter Rysslands invasion av Ukraina innebär att priset vid pump kan bli mycket högt, även med en kraftig skattesänkning. Detta är ett problem som kan uppkomma fler gånger i en nära framtid. I ett läge där priset vid pump ökar kraftigt bör ytterligare åtgärder vidtas för att få ned priset. Regeringen bör därför skyndsamt utreda hur ett system skulle kunna utformas för att föra över risken för prischocker på bränsle vid kris från hushåll och företag till staten. Detta bör riksdagen ge regeringen till känna.

Reservationer

1. Tillfälligt sänkt energiskatt på bensin och diesel, punkt 2 (MP)

av Martin Marmgren (MP).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 2 borde ha följande lydelse:

Riksdagen avslår utskottets förslag.

Ställningstagande

Jag anser att riksdagen ska avslå utskottets förslag om att rikta ett tillkännagivande om tillfälligt sänkt energiskatt på bensin och diesel till regeringen. Skälen för detta och de krisåtgärder som jag hade velat se i stället utvecklar jag i mitt särskilda yttrande.

2. Tillfälligt borttagen energiskatt på bensin och diesel, punkt 3 (MP)

av Martin Marmgren (MP).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 3 borde ha följande lydelse:

Riksdagen avslår utskottets förslag.

Ställningstagande

Jag anser att riksdagen ska avslå utskottets förslag om att rikta ett tillkännagivande om tillfälligt borttagen energiskatt på bensin och diesel till regeringen. Skälen för detta och de krisåtgärder som jag hade velat se i stället utvecklar jag i mitt särskilda yttrande.

3. Tillfällig justering av reduktionsplikten, punkt 4 (C, MP)

av Martin Ådahl (C) och Martin Marmgren (MP).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 4 borde ha följande lydelse:

Riksdagen avslår utskottets förslag.

Ställningstagande

Vi anser att riksdagen ska avslå utskottets förslag om att rikta ett tillkännagivande om tillfällig justering av reduktionsplikten till regeringen. I våra respektive särskilda yttranden utvecklar vi våra skäl för detta.

**4. Utredning om hantering av framtida prischocker, punkt 5
(S, C, MP)**

av Åsa Westlund (S), Gunilla Carlsson (S), Martin Ådahl (C), Ingela Nylund Watz (S), Björn Wiechel (S), Eva Lindh (S) och Martin Marmgren (MP).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 5 borde ha följande lydelse:

Riksdagen avslår utskottets förslag.

Ställningstagande

Vi anser att riksdagen ska avslå utskottets förslag om att rikta ett tillkännagivande om att utreda hanteringen av framtida prischocker till regeringen. I våra respektive särskilda yttranden utvecklar vi våra skäl för detta.

Särskilda yttranden

1. **Extra ändringsbudget för 2022 – Åtgärder för att stärka rikets militära försvar och kompensation till hushållen för höga elpriser, punkt 1 (M)**

Elisabeth Svantesson (M), Edward Riedl (M), Boriana Åberg (M) och Sofia Westergren (M) anför:

Vi står bakom de i propositionen föreslagna tillskotten av medel och ökade beställningsbemyndiganden för att stärka Sveriges försvarsförmåga genom en snabbare upprustning av det militära försvaret. Sveriges militära motståndskraft behöver öka. Det är avgörande att Sverige stärker sin försvarsförmåga för att än bättre kunna hävda det svenska territoriet och värna svenska intressen.

Vad gäller den föreslagna kompensationen till svenska hushåll för höga elpriser föredrar vi en annan lösning. Svenska hushåll pressas av historiskt höga elpriser. Omfattande problem i energiförsörjningen, som är en konsekvens av regeringens energipolitik, medför stigande elpriser som slår hårt mot jobben och hushållens ekonomi. Det motiverar politiska åtgärder som i närtid kan mildra effekterna av de höga elpriserna för enskilda och vissa företag.

Kostnaden för el är en stor utgift för svenska hushåll och många tyngs av höga elräkningar. Samtidigt får staten kraftigt ökade intäkter när elpriserna skenar. Det är inte rimligt. Därför presenterade vi i december 2021 ett förslag om tillfälligt slopad elskatt.

Dessvärre får bara en begränsad andel av hushållen stöd med regeringens förslag. De höga elpriserna har dock drabbat de allra flesta hushåll i södra och mellersta Sverige på ett kännbart sätt. Regeringen borde ha utformat kompensationen så att den kommer alla hushåll till del.

Det är svårt att förstå varför regeringen vill införa ett kompensationsbidrag för att medborgarna ska kunna hantera den skattenivå som regeringen anser ska gälla. En tillfälligt slopad elskatt hade varit en rimligare lösning när det är uppenbart att den höga skatten på el är en tydlig del av kostnadsproblemet.

Regeringens bristfälliga kompensationslösning är dock bättre än ingen kompensation alls, varför vi står bakom utskottets ställningstagande.

2. **Extra ändringsbudget för 2022 – Åtgärder för att stärka rikets militära försvar och kompensation till hushållen för höga elpriser, punkt 1 (SD)**

Oscar Sjöstedt (SD), Dennis Dioukarev (SD) och Charlotte Quensel (SD) anför:

De senaste två åren, med coronapandemin och Rysslands invasion av Ukraina, har påverkat hela det svenska samhället. Sverige har varit dåligt rustat på många fronter och vi tvingas nu därför att vidta extraordinära åtgärder för att snabbast möjligt bygga upp ett försvar och lindra den allra värsta effekten av höga elpriser för hushållen i södra Sverige. Med anledning av detta ställer vi oss bakom propositionens förslag om ytterligare ekonomiskt stöd till försvaret och en riktad kompensation för höga elkostnader under mars.

Vi anser dock att det är angeläget att framföra vikten av att såväl hushåll som företag måste ha en möjlighet att överleva, även när kriser uppstår. Denna och tidigare riktade elpriskompensationer hjälper endast hushållen. Samtidigt är det många företag vars verksamheter inte kommer att överleva de skenande elpriserna. Denna situation är ett direkt resultat av medvetna politiska beslut. Utvecklingen kan kort sammanfattas som ett resultat av minst tre politiska beslut:

- Påtagligt höga skatter: Varje kilowattimme beläggs med en punktskatt om 36 öre. Ovanpå priset och punktskatten läggs även ordinarie mervärdes-skatt om 25 procent.
- Förtida nedläggning av kärnkraften: Beslutet att lägga ned fullt fungerande kärnkraft primärt i Sydsverige har ökat priserna kraftigt. En rapport har beräknat att kostnadsbilden skulle vara 35–40 procent lägre om dessa beslut inte fattats.
- Den europeiska energiunionen: Svenska energiproducenter producerar inte primärt för att tillgodose svenska behov utan för att sälja där man får så bra betalt som möjligt. Detta leder till att en påtaglig del av den producerade elen går på export, eftersom priserna kan vara ännu högre i andra delar av kontinenten.

De två senare punkterna är svåra att lösa på kort sikt. Den första däremot kan, om viljan finns, lösas närmast omedelbart. Det högst sannolika scenariot är att det blir kallt även kommande vinter samtidigt som det blåser antingen för lite eller för mycket, vilket kommer att resultera i samma situation som denna vinter med extremt höga elpriser. Dessutom påverkas elpriserna i södra Sverige av EU:s medlemsländers stora beroende av rysk gas. För att på kortare sikt lindra dessa effekter bör punktskatten på el sänkas.

Överlag är det märkligt att just el över huvud taget ska beläggas med punktskatter. Andra exempel på varor som beläggs med punktskatter är alkohol och tobak. Detta motiveras främst utifrån ett folkhälsoperspektiv och syftet är att det vore bra om man konsumerar mindre av just alkohol och tobak. Hur detta argument kan översättas till elkonsument är högst oklart.

Vi anser att energipolitiken behöver förhålla sig till verkligheten och sluta arbeta mot såväl hushåll som företag. Ett första steg borde ha varit att sänka punktskatten på el med motsvarande en fjärdedel fr.o.m. halvårsskiftet den 1 juli 2022, i enlighet med vad vi verkat för i finansutskottet.

3. Extra ändringsbudget för 2022 – Åtgärder för att stärka rikets militära försvar och kompensation till hushållen för höga elpriser, punkt 1 (C)

Martin Ådahl (C) anför:

Jag står bakom propositionens föreslagna tillskott av medel och ökade beställningsbemyndiganden för att stärka Sveriges försvarsförmåga genom en förstärkning av det svenska försvaret i närtid, som vi förordar. Denna förstärkning framstår som nödvändig till följd av Rysslands invasion av Ukraina. Den bör också ses i perspektivet av ett långsiktigt behov av att stärka det svenska försvaret och totalförsvaret i det nya säkerhetsläget i Europa.

Vad gäller den tillfälliga kompensationen till svenska hushåll för höga elpriser konstaterar jag att Centerpartiet hade önskat en annan modell som riktade in sig på en sänkning av den höga konsumtionsskatten på el, oberoende om denna producerats på ett förnybart eller icke förnybart sätt. Jag beklagar att ingen majoritet gick att samla för ett effektivt och funktionellt förslag på det området. Jag hade också önskat att den valda modellen för kompensation tydligare riktade sig mot hushåll med små marginaler.

Det hade också varit betydelsefullt om förslaget till elpriskompensation hade kompletterats med ett stöd till hushåll för att snabbt minska sitt beroende av elpriserna genom energibesparingar, exempelvis, exempelvis genom att ersätta direktverkande el med värmepumpar eller fjärrvärme. Möjligheten har funnits till att utvidga det existerande Gröna Avdraget till denna typ av energibesparingar. Jag beklagar att ett tillfälle därför missats att svara på elprischocken med långsiktigt gynnsamma insatser, både för både hushållen och klimat- och energipolitiken, istället för enbart kortsiktiga kompensationer.

4. Extra ändringsbudget för 2022 – Åtgärder för att stärka rikets militära försvar och kompensation till hushållen för höga elpriser, punkt 1 (V)

Ali Esbati (V) anför:

Motionsrätten på ändringsbudgetar är kraftigt beskuren. Oppositionspartierna får bara ändra i de anslag som regeringen ändrar i, och i de fallen får man dessutom bara föreslå lägre anslag. Motsvarande gäller på inkomstsidan, och där får man endast föreslå ändringar som ökar statens inkomster. Jag lägger därför främst min kraft på att förbättra regeringens förslag i utskottshandlingen samt på att driva igenom egna förslag genom utskottsinitiativ.

Jag välkomnar regeringens åtgärder för att hantera den ökade osäkerheten i vår omvärld samt konsekvenserna av de kraftigt höjda elpriserna. Jag ser också positivt på att regeringen har tagit till sig av en del av den kritik som riktats mot den tidigare elpriskompensationen, genom att nu differentiera kompensationen beroende på elprisområde och sänka elförbrukningsgränsen för att omfattas av stödet.

Jag vill vidare understryka vikten av ytterligare ekonomiska förstärkningar till de grupper i samhället som drabbas av stigande priser, särskilt de med små marginaler. Jag välkomnar därför att regeringen också har aviserat en höjning av bostadsbidraget, något som Vänsterpartiet och Miljöpartiet verkat för.

5. Extra ändringsbudget för 2022 – Åtgärder för att stärka rikets militära försvar och kompensation till hushållen för höga elpriser, punkt 1 (KD)

Jakob Forssmed (KD) anför:

I regeringens proposition ingår förslag till ändringar i statens budget. Det gäller dels tillskott av medel och ökade beställningsbemyndiganden för att stärka Sveriges försvarsförmåga genom en ökad takt i upprustning av försvaret, dels tillförande av medel för att kompensera hushåll med hög elförbrukning under mars 2022.

I fråga om ökade medel till det militära försvaret är jag positiv. Tillskotten är en direkt följd av Rysslands invasion av Ukraina och det försämrade säkerhetsläget. Jag är även positiv till att kompensationen till hushåll med hög elförbrukning förlängs så att hushållen får stöd också under mars. Jag är dock fortsatt kritisk till hur regeringen har valt att utforma kompensationen.

De skenande elpriserna har slagit hårt mot många hushåll. I en del fall har det rört sig om trefaldiga ökningar av elräkningen och vissa hushåll har till och med fått ta banklån för att klara kostnaderna. I andra fall har personer fått stänga av elen och sova med dubbla täcken för att hålla värmen.

Regeringens förslag har flera brister, som jag tidigare har lyft, och därför har Kristdemokraterna presenterat andra, mer träffsäkra, modeller för kompensation. Jag hade helst sett att energiskatten slopades helt under perioden. I andra hand hade jag önskat att bidraget utformats utifrån hur mycket mervärdesskatt och energiskatt ett hushåll betalar. Det hade medfört att alla hushåll fick en kompensation, och storleken på kompensationen hade blivit mer träffsäker i förhållande till den faktiska förbrukning som ett hushåll haft. Kristdemokraternas modell hade även automatiskt varit mer rättvis i det avseendet att vissa kommuner i Norrland har nedsatt energiskatt på el samtidigt som de ligger i ett elprisområde där priserna varit väsentligt lägre än i södra Sverige. Ett sådant kompenserande stöd, som jag har föreslagit, skulle på samma sätt som regeringens kunna betalas ut via nätbolagen och skulle kunna multipliceras med två för att uppnå tillräckliga, och mer rättvisa, nivåer. I tredje hand hade jag velat se ett lägre golv och ett högre tak i regeringens modell samt en större kompensation för hushåll i södra Sverige. Det är glädjande att regeringen nu hörsammat en del av detta i förlängningen av stödet.

Trots att jag hellre hade sett Kristdemokraternas förslag till elpris-kompensation eller ytterligare justeringar av regeringens modell är det inte ansvarfullt att yrka på sådana förändringar av elpriskompensationen i ett så

sent läge som i mars 2022. Jag kommer därför att yrka bifall på propositionen i dess helhet.

6. Extra ändringsbudget för 2022 – Åtgärder för att stärka rikets militära försvar och kompensation till hushållen för höga elpriser, punkt 1 (L)

Mats Persson (L) anför:

Kostnaderna för el och drivmedel samt varor och tjänster som påverkas av priset på detta har stigit kraftigt. En del i detta beror på händelser i omvärlden, främst däribland Rysslands invasion av Ukraina. Men det är också tydligt att Sverige stått särskilt illa rustat att hantera denna utveckling till följd av inrikes politiska beslut från rödgröna partier. Sverige hade varit ett mer välmående land med kraft att stå emot prisutvecklingen om exempelvis kärnkraftverk inte hade lagts ned i förtid. Jag arbetar nu för att Sverige efter valet i höst ska ledas av en liberal borgerlig regering som med kraft kan ta tag i strukturproblemen i svensk ekonomi. Hit kommer att höra att återupprätta tillgången till billig, pålitlig och planerbar el.

Jag har i finansutskottet också varit pådrivande för att riksdagen här och nu ska ta ställning för att mildra effekterna av den extrema prisutvecklingen. Det är inte rimligt att medborgare inte har haft råd att värma sina bostäder under vintern. Det är också av stor vikt att ett brett stöd kan säkras för fortsatta sanktioner mot Ryssland. Då kan inte extrema effekter som de vi har sett under de gångna månaderna på el och drivmedel accepteras.

Jag beklagar hur regeringen nu valt att gå vidare med en otillräcklig modell för att kompensera drabbade elkunder. Regeringens förslag skapar orättvisa över landet, blundar för det drabbade näringslivet och får olyckliga marginaleffekter. Det hade varit bättre och mer rättvist att lyssna till oppositionen och gå fram med generella skattesänkningar i syfte att lätta bördorna för alla elanvändare. Nu läggs i stället ännu en åtgärd till listan av snabbt påkomna och illa genomförda åtgärder från denna regering. En annan väg är möjlig. Jag arbetar konsekvent i finansutskottet för tidigare och bättre lösningar på samhällets problem. Bara så kan Sverige bli ett möjligheternas land – för alla.

Regeringens bristfälliga kompensationslösning är dock bättre än ingen kompensation alls, varför jag står bakom utskottets ställningstagande.

7. Tillfälligt borttagen energiskatt på bensin och diesel, punkt 3 (S)

Åsa Westlund (S), Gunilla Carlsson (S), Ingela Nylund Watz (S), Björn Wiechel (S) och Eva Lindh (S) anför:

De exceptionella prisökningarna på drivmedel efter Rysslands invasion av Ukraina slår hårt mot vanligt folk. Det är viktigt att hushållen får stöd i den här situationen och att stödet kommer dem till del så fort som möjligt. Den

14 mars presenterade den socialdemokratiska regeringen ett omfattande åtgärds paket för att möta prisökningarnas effekter på hushållen. I paketet, som innehåller åtta olika åtgärder, som verkar på kort och lång sikt ingår bl.a. en skattesänkning på bensin och diesel ned till EU:s minimiskattenivå för energiskatt på diesel fr.o.m. den 1 maj. Det är en kraftfull åtgärd. Härutöver har utskottsmajoriteten föreslagit att Sverige ska driva frågan om att få undantag från EU:s energiskattedirektiv (Energy Taxation Directive, ETD) för att kunna sänka energiskatten under miniminivån.

Både vi och regeringen har agerat konstruktivt för detta förslag även om vår bedömning är att det kommer att bli svårt att få igenom det på EU-nivå. Efter samråd med riksdagens EU-nämnd den 23 mars har statsministern lyft frågan i Europeiska rådet. Att ändra i ETD kräver full enighet bland alla medlemsstater – en princip som vi vill värna. Enighet i skattefrågor i EU är en viktig svensk ståndpunkt. Efter Europeiska rådets möte, som statsministern har återrapporterat till riksdagen, kan vi konstatera att det saknas enighet bland EU:s medlemsstater. Flera andra länder motsätter sig en sådan ändring.

Slutligen vill vi understryka det som regeringen har framfört tidigare. Vi har en pragmatisk inställning och är beredda att gå fram med ytterligare skattesänkningar, om den vägen visar sig framkomlig. Men det har inte gått snabbt hittills, trots att regeringen har lyft frågan på högsta nivå. Vi har samtidigt ett alternativ som vi vet är möjligt att genomföra, och som inte är avhängigt godkännande från EU. För oss är det viktigt att stötta hushållen. För att inte riskera att vi hamnar i en situation där vanligt folk står utan det stöd de är i behov av kan vi inte vänta hur länge som helst med att vidta åtgärder.

8. Tillfälligt borttagen energiskatt på bensin och diesel, punkt 3 (C)

Martin Ådahl (C) anför:

Den unika situation som uppstått med brant stegrade bränslepriser till följd av Rysslands invasion av Ukraina föranleder ett berättigat behov av tillfälliga undantag från EU:s energiskattedirektiv för att sänka skatten på bensin och diesel under minimiskattenivån för diesel. Jag beklagar att regeringen vid flera tillfällen inte lyckats få stöd för detta på EU-nivå.

Jag hade dock önskat att regeringen på samma gång hade sökt stöd för att ett undantag från EU:s energiskattedirektiv för att helt skattebefria den del som är inblandat biodrivmedel, så att varje ökad inblandning av biodrivmedel ger lägre skatt som mildrar priset vid pump. Det vore till gagn för både konsument, klimat och produktionen av inhemskt biodrivmedel och därmed också minska Sveriges av importerad fossil energi. Det förslag som presenterats för ett nytt energiskattedirektiv och som är tänkt att gälla redan från 1 januari 2023 innehåller en sådan möjlighet. Det framstår därför som fullt möjligt att Sverige skulle kunna få ett sådant undantag i väntan på det nya direktivet, inte minst mot bakgrund av det akuta behovet av att minska Europas beroende av import av fossil energi.

9. Tillfällig justering av reduktionsplikten, punkt 4 (S)

Åsa Westlund (S), Gunilla Carlsson (S), Ingela Nylund Watz (S), Björn Wiechel (S) och Eva Lindh (S) anför:

De exceptionella prisökningarna på drivmedel efter Rysslands invasion av Ukraina slår hårt mot vanligt folk. Det är viktigt att hushållen får stöd i den här situationen och att stödet kommer dem till del så fort som möjligt. Den 14 mars presenterade den socialdemokratiska regeringen ett omfattande åtgärdspaket för att möta prisökningarnas effekter för hushållen. I paketet ingår bl.a. att nivåerna för reduktionsplikten ska frysas för 2023 på 2022 års nivåer. Det innebär att förväntade prisökningar hålls tillbaka, i väntan på att reduktionsplikten utvärderas. Regeringen har också meddelat att den kontrollstation för reduktionsplikten som Energimyndigheten har i uppdrag att genomföra, och som var planerad till december 2022, tidigareläggs till september.

Härutöver vill vi påminna om att eventuella förändringar i reduktionsplikten under innevarande år inte nödvändigtvis leder till minskade priser vid pump.

Man kan också notera att de långsiktigt stabila spelregler som reduktionsplikten ger till investeringar i storskalig produktion av biodrivmedel i Sverige bidrar till bättre försörjningstrygghet på drivmedelsmarknaderna och nya gröna jobb.

I det åtgärdspaket som regeringen presenterat ingår åtta olika åtgärder som på kortare och längre sikt lindrar den ekonomiska börda som Rysslands invasion av Ukraina har lagt på svenska hushåll. Det är verkningfulla åtgärder som kan komma hushållen till del så snabbt som möjligt.

10. Tillfällig justering av reduktionsplikten, punkt 4 (C)

Martin Ådahl (C) anför:

Jag anser att riksdagen bör avslå förslaget eftersom det inte framstår som praktiskt genomförbart och medför risk för tveksamma prissamarbeten som kan leda till högre och inte lägre drivmedelspriser. Samtidigt ser jag inte hur förslaget, om det skulle fungera, skulle få annat än mycket marginella effekter på priset vid pump på diesel och bensin i förhållande till den rådande bränslepriskrisen, eftersom prisskillnaden mellan fossila drivmedel och biodrivmedel minskat påtagligt. Förslaget äventyrar samtidigt biodrivmedelsproduktionens framtid i Sverige, med risk för uteblivna investeringar, vilket i sin tur leder till att Sveriges självförsörjning av inhemsk produktion av klimatvänliga drivmedel riskerar att minska i stället för att som jag önskar, öka kraftigt i ett säkerhetspolitiskt utsatt läge.

Samtidigt vill jag understryka vikten av den kontrollstation för reduktionsplikten som nu ska tidigareläggas till september 2022 och där möjligheter finns till en noggrann utvärdering av effekt på klimat och de faktiska effekterna på pris. Dessutom står jag bakom den av regeringen föreslagna frysningen av reduktionsplikten för 2023 på 2022 års nivå. Jag vill också understryka att priset vid pump med alla sannolikhet sänks mer vid pump om Sverige kan genomföra den skattebefrielse för inblandning av biodrivmedel som Centerpartiet föreslagit.

11. Utredning om hantering av framtida prischocker, punkt 5 (S)

Åsa Westlund (S), Gunilla Carlsson (S), Ingela Nylund Watz (S), Björn Wiechel (S) och Eva Lindh (S) anför:

Vi anser att riksdagen bör avslå förslaget eftersom en välfungerande marknad, där tillgång möter efterfrågan, är beroende av fungerande prissignaler. Därmed säkras att våra befintliga resurser allokeras på ett effektivt sätt i ekonomin. Det finns stora risker förknippade med att staten går in och sätter dessa prissignaler ur spel, genom t.ex. subventioner eller prisregleringar, på en från början välfungerande marknad. Erfarenheter från olika typer av prisreglering under 1970- och 1980-talen samt i andra länder visar att det generellt leder till betydande problem med snedvriden konkurrens, överskottsefterfrågan, brist på varor och ytterst en dämpning av investeringar och ekonomiska tillväxt.

Vidare är det problematiskt att låta staten bära den ekonomiska risken för volatila priser. Det skulle innebära stora fluktuationer i offentliga utgifter som blir starkt beroende av prissättningen av olja på den internationella marknaden. Det går emot den grundläggande principen att offentliga åtaganden ska prioriteras mot varandra för att skapa största möjliga nytta för vårt samhälle. Det betyder förmodligen också att stora belopp från svenska skattebetalare direkt eller indirekt kommer att användas för att stödja oljebolag utomlands – en del av dessa troligtvis i Ryssland.

12. Utredning om hantering av framtida prischocker, punkt 5 (C)

Martin Ådahl (C) anför:

Jag vill med kraft avstyrka förslaget eftersom det i praktiken syftar till att utreda en statlig prisreglering av priset på bensen och diesel. Det är svårt att se något annat syfte med förslaget än att, som det uttrycks, överföra ansvaret från hushåll och företag till staten. En sådan planekonomisk prismodell har prövats i många ekonomier i många tider, med genomgående förödande resultat. Ska skattebetalarna stå för bensinbolagens prismarginaler, genom att systematiskt betala prisskillnaden över en viss nivå kommer detta att leda till stora förmögenhetsöverföringar från svenska hushåll till leverantörer av fossila

drivmedel, samtidigt som beroendet av importerade fossila drivmedel från utlandet ökar i stället för att minska. I vissa fall måste de subventionerade drivmedlen ransoneras för att undvika hamstring när den vanliga prismodellen sätts ur spel.

13. Särskilt yttrande (MP)

Martin Marmgren (MP) anför:

De ekonomiska konsekvenserna av Rysslands invasion av Ukraina är definitivt kännbara. Priserna på bränsle har ökat, vilket slår hårt mot många hushåll och stödåtgärder är motiverade. Jag anser dock att de stöd som berörs i tillkännagivandena i betänkandet är behäftade med betydande problem som jag anser vara oacceptabla.

En sänkning av bensinpriserna leder till ökad efterfrågan och höjt pris och därmed en större intäktström till Ryssland. Detta gynnar Ryssland i en situation när vi måste göra vad vi kan för att minska Rysslands möjligheter att fortsätta bedriva den fruktansvärda invasionen av Ukraina. De föreslagna åtgärderna riskerar dessutom att öka Sveriges utsläpp av växthusgaser betydligt. Förutom den direkta effekten på utsläppen innebär en sänkning av kraven i reduktionsplikten att vi undergräver möjligheterna till expansion för biodrivmedelsbranschen. För denna bransch utgör reduktionsplikten en stark och viktig marknadssignal om omställning som störs genom de föreslagna åtgärderna. Ytterligare en anledning till att vi motsätter oss stöden är att de är ineffektiva och har dålig fördelnings- och jämställdhetspolitisk effekt. Det är i större utsträckning män som använder bilen och krisstöd med denna utformning är därför stöd som framförallt går till män.

Ett betydligt bättre alternativ både rent ekonomiskt när det gäller negativa sidoeffekter såsom ökade intäkter för Ryssland och ökade utsläpp av växthusgaser, är att ge riktade stöd till grupper i samhället som har små marginaler och att sänka priset på andra varor som många är beroende av. Detta angreppssätt varken ökar intäkterna till Ryssland eller äventyrar de klimatmål som en bred politisk majoritet satt upp.

Mot denna bakgrund har jag yrkat på att samtliga förslag till tillkännagivanden till regeringen ska avslås. Jag hade i stället velat se de krisåtgärder som jag redogjorde för i finansutskottet den 21 mars, nämligen:

- Ett engångsbidrag om 2000 kronor till alla invånare i stödområdena 1, 2 och 3.
- Sänkt skatt, genom utökad skattereduktion för alla i stödområdena 1 och 2 med 4000 kronor per person och år.
- Tillfälligt halverad mervärdesskatt på livsmedel under sex månader. Priserna på mat riskerar att öka mycket framöver och halverad mervärdesskatt motverkar ökade utgifter för mat som många hushåll riskerar att få.

- Tillfällig höjning av nivåerna för försörjningsstödet och existensminimum under sex månader. De som redan lever med små marginaler kommer att ha det allra svårast när priserna stiger.
- Ett riktat stöd till kollektivtrafiken på 1 miljard kronor för att sänka och bibehålla låga priser. Bränslekostnaderna ökar även för kollektivtrafiken och det är angeläget att hålla priserna nere och ge regionerna möjlighet att hantera en ökad belastning.
- En höjning av elbilsbonusen på landsbygden till 80 000 kronor.
- En snabbtredning om vad som behöver göras för att ingen ska bli bostadslös som en följd av de ökade prisnivåerna.
- En höjning av studiestödet med 300 kronor i månaden, och stödet betalas ut under årets alla månader 2022, dvs. även under juli.
- Ett riktat stöd till alla garantipensionärer på upp till 1000 kronor i månaden som betalas ut till fram till dess att det nya garantitillägget träder i kraft.

BILAGA 1

Förteckning över behandlade förslag

Propositionen

Proposition 2021/22:199 Extra ändringsbudget för 2022 – Åtgärder för att stärka rikets militära försvar och kompensation till hushållen för höga elpriser:

1. Riksdagen godkänner investeringsplanen för anskaffning av försvarsmateriel för 2022–2033 som en riktlinje för Försvarsmaktens investeringar (avsnitt 3.1).
2. Riksdagen godkänner den föreslagna användningen av anslaget 1:12 Kompensation för höga elpriser inom utgiftsområde 21 Energi (avsnitt 3.1).
3. Riksdagen godkänner ändrade ramar för utgiftsområden och anvisar ändrade anslag enligt tabell 1.1.
4. Riksdagen bemyndigar regeringen att under 2022 ingå ekonomiska åtaganden som inklusive tidigare åtaganden medför behov av framtida anslag på högst de belopp och inom de tidsperioder som anges i tabell 1.2.

BILAGA 2

Regeringens förslag till ändrade ramar för utgiftsområden och ändrade anslag 2022

Specifikation av ändrade ramar för utgiftsområden och ändrade anslag 2022

Tusental kronor

Utgiftsområde/anslagsnummer	Beslutad ram /anvisat anslag	Förändring av ram/ anslag	Ny ram/Ny anslagnivå	
6	Försvar och samhällets krisberedskap	77 209 299	1 999 000	79 208 299
1:1	Förbandsverksamhet och beredskap	44 227 502	310 000	44 537 502
1:3	Anskaffning av materiel och anläggningar	20 400 713	1 659 000	22 059 713
1:8	Försvarets radioanstalt	1 551 762	30 000	1 581 762
21	Energi	10 754 924	920 000	11 674 924
1:1	Kompensation för höga elpriser	7 500 000	920 000	8 420 000
2	Summa anslagsförändring på ändringsbudget		2 919 000	

BILAGA 3

Regeringens förslag till ändrade beställningsbemyndiganden 2022

Specifikation av ändrade beställningsbemyndiganden 2022

Tusental kronor

Utgiftsområde/anslagsnummer	Beslutat beställnings- bemyndigande	Förändring av beställnings- bemyndigande	Nytt beställnings- bemyndigande	Tids- period
6 1:1 Förbandsverksamhet och beredskap	32 000 000	1 003 000	33 003 000	2023–2028
6 1:3 Anskaffning av materiel och anläggningar	92 000 000	20 897 000	112 897 000	2023–2031
Summa förändring av beställningsbemyndigande på ändringsbudget		21 900 000		